

ТАНЕКЕ

ISSN 0134-2266

1990

11

Omade keskel

Kooliuks tuhiseb kärsitult kinni ja lahti. «Minu ajal oldi viisakamad. . .» Proua Eugenie Loovi näole ilmub veidi nukker naeratus. Proua arvab «oma ajaks» neid sõjaeelseid aastaid, mil ta ise veel siinsamas koolis õppis. Kooli ennast nimetati siis Tallinna Juudi Gümnaasiumiks.

Sellest sügisest on juutidel Tallinnas jälle oma kool. Ikka sealsamas, Karu tänavas. Ja Karu tänava gümnaasiumi läheme täna meiegi.

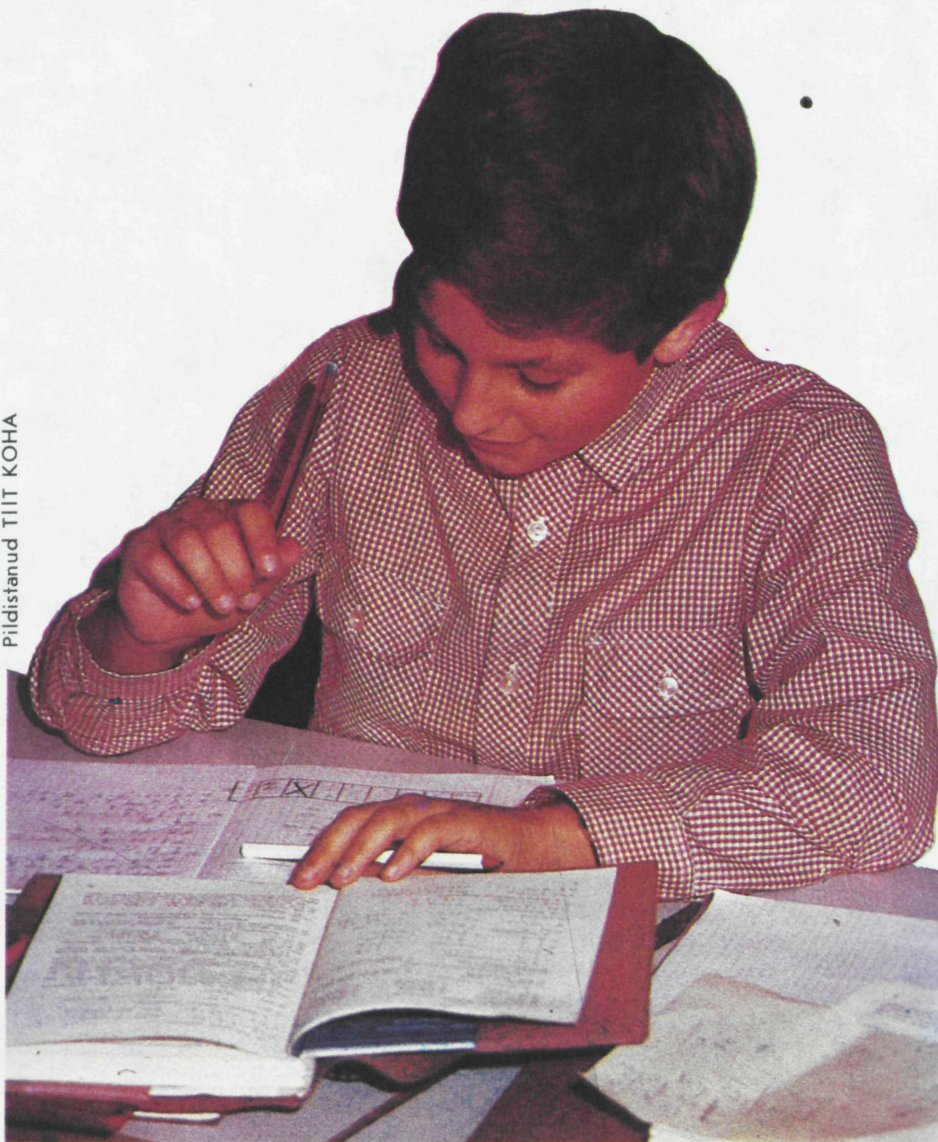
«Meie kool on nagu kool ikka,» ei oska direktriss Avivia Gluhhovskaja algul midagi erilist öelda. «Ainult vormi meil ei kanta ja tunniplaanis on mõndagi sellist, mida teistes koolides ei õpita.»

Tööpoolest, lisaks tavalistele ainetele saavad juudi lapsed siin tundma õppida oma maa ja rahva ajalugu, kombeid, usku ja ivriidi keelt. Teisi keeli õpitakse ka rohkem. Õpetajate arvates ei ole ilma keelteta elus midagi peale hakata. Targal inimesel vähemalt.

Õpilasi tuli siia kokku ligi kakssada. Igaühel oli tulekuks oma põhjus. Alon Pajenson rääkis endast aga nii: «Mina olen ainuke, kes siia on tulnud eesti koolist. Seni olin ma teistest vene keeles palju tugevam. Nüüd olen kõige nõrgem. Vene keele tundides mind algul üldse ei hinnatudki. Ja eesti keelt õpin oma programmi järgi. Muidugi on see kõik veidi raske. Aga kodus on mul vana kooli õpikud ja kui tunnis midagi segaseks jääb, saan nendest abi.»

Tegelikult pole õppimise mured Alonile üldse kõige tähtsamad. Nendest saab üle. Tähtis on see, et poiss on nüüd omade keskel omas koolis. Üksinda teise rahvuse seas

Pildistanud TIIT KOHA

oled ikkagi ainult üksinda, olgu ümber nii palju sõpru kui tahes. «Eesti koolis mul kodust tunnet ei olnud. Ma arvan, et ühelgi õigel eestlasel ei saa ka kodutunnet tekkida, kui ta on võõra rahva keskel. Vanas koolis mind narriti. Olin teistest väiksem ja noorem. Minuga kakeldes oli kerge võitjaks jääda. Aga lõpuks läksin ma karate trenni. Paljud ei saanud kuidagi aru, mis rahvusest ma olen. Mõni vahel arvab, et juut. Vastasin siis, et kui mina olen juut, on tema eestlane.»

Aloni koduseks keeleks on eesti keel. Aga vanavanemad ja isa on talle ka jidišit õpetanud. Teine juudi keel — ivriit — oli juba eelmisel aastal pühapäevakooli kavas. Aloni kodust ei ole kadunud ka paljude juudi pühade tähistamine. Muide, uus, 5751. aasta saabus Alonile ja ta rahvuskaaslastele seekord 20. septembril.

Juudi pühased katsutakse gümnaasiumiski ühiselt tähistada. Selleks, et lastele näidata, kuidas kõike kodus korraldada. Paljudes kodudes on ju esivanemate kombes hirmu-aegadel unustatud.

Igal reedel pärast tunde kogunevad gümnaasistid saali sabafile — laupäeva sisseõnnistamisele. Lauale on asetatud kaks küünlajalga. Pere-naine (koolis lihtsalt üks naine) paneb küünlad põlema ja ütleb lühikese palve. Kodudes peab tingimata laual olema ka punutud sai ja täidetud kala. Pärast palvet istutakse sööma. Koolis saia ja kala veel ei pakuta. Pärast palvet minnakse lihtsalt üksteisele rahuliku laupäeva soovides laiali. Üks nädal omade seas on jälle lõppenud.

INGRID RENSER

VLADISLAV KORZETS

Totu

ELAS ÜKS VÄGA TÄHTIS DIREKTOR. HOMMIKUL SÕITIS TEMA KODU ETTE MUST AUTO. DIREKTOR RONIS AUTOSSE JA TA SÕIDUTATI TÖÖLE, ÖHTUL TOODI TA SELLESAMA AUTOGA JÄLLE KOJU TAGASI. NÕNDAVIISI IGA PÄEV. AGA ÜSKORD LÄKS AUTO RIKKI. TÖÖLE DIREKTORI VIIS, KUID TAGASI ENAM EI TOONUD.

«MIS SEAL IKKA, EKS LÄHEN JALGSI,» OTSUSTAS DIREKTOR. «VANASTI, KUI MA VEEL DIREKTOR POLNUD, SAI KOGU AEG JALA KÄIDUD.» JA TA HAKKASKI ASTUMA. TÕSTIS VASAKU JALA PAREMA ETTE, TÕI PAREMA JALA JÄRELE JA PANI SIIS PAREMA VASAKU ETTE. TULI VÄLJA KÜLL! DIREKTOR RÕOMUSTAS:

«NÄE, EI OLE KÕNDIMISTKI ÄRA UNUSTANUD.» KÕIK LÄKS KENASTI, KUNI DIREKTOR JÕUDIS RISTTEENI. SEAL JÄI TA SEISMA. MITTE EI TULNUD MEELDE, MILLAL TOHIB ÜLE TÄNAVA MINNA: KAS ROHELISE, KOLLASE VÕI PUNASE TULE AJAL.

«KUI MA NÜÜD VALEL AJAL LÄHEN, JÄÄN MA AUTO ALLA, SAAN SURMA JA EI OLEGI ENAM DIREKTOR,» ARUTLES TA. «AGA KUI MA ÜLE EI LÄHE, EI SAA MA KOJU.»

DIREKTOR SEISIS, VAHTIS SÕIDUTEEL KIHUTAVAJD AUTOSID NING ÜMBER TEMA SUU TEKKIS NUTUVÖRU.

«TAHAN KOJU...» PIKSUS TA NING NÜHKIS RUSIKAGA PISARAJD LAIALI.

«ONU, MIS SA NUTAD!» KÜSIS ÄKKI ÜKS VÄIKE TÛDRUK. «KAS KEEGI TEGI TÕÕ JUURES LIIGA?»

«EI TEINUD,» POMISES DIREKTOR. «MA... MA EI SAA ÜLE TÄNAVA.» TÛDRUK HAKKAS NAERMA, VÕTTIS DIREKTORIL KÄEST KINNI JA VIIS TA TEISELE POOLE SÕIDUTEED.

«NÄE, ME EI JÄÄNUDKI AUTO ALLA.» RÕOMUSTAS DIREKTOR. «KÜLL SA, ONU, OLED IKKA TOTU!» ÜTLES VÄIKE TÛDRUK. «ROHELISE TULE AJAL EI JÄÄ KEEGI ALLA, SIIS JU AUTOD SEISAVAD.»

«OLEN TÕESTI TOTU,» NÕUSTUS DIREKTOR. «EI OSKA ENAM ÜLE TÄNAVA MINNA. AITAB! NÜÜD HAKKAN JALA KÄIMA.» NII TA TEGIGI. JALGSI TÕÖLE JA JALGSI KOJU. LÄKS SELLEST KÕNDIMISEST POOLE KÕHNEMAKS. OMA MUSTA AUTOGA KÄSKIS AGA LAPSI SÕIDUTADA. LIUVÄLJALE JA LOOMAAEDA.

Illustreerinud HILLAR METS

INGE TRIKKEL
Leevike

Õhtuti loeb ema meile luuletusi. Tal on need kõik peas, ainult mõnda luuletust loeb ta raamatust.

Minul ka on juba palju luuletusi peas.

Ühel õhtul luges ema:

Lumel õitseysid leevikesed,
aknaklaasidel jää.

Ise ta ütles, et selle on kirjutanud Paul-Eerik Rummo.

«Ema, kuidas lilled lume peal õitsevad, neil hakkab ju külm?» küsis Piret. Tema käib esimeses klassis.

Mina käin juba kolmandas, kuid ei saanud ka lume peal õitsemisest aru.

Seda juttu kuulnud vanaema hakkas naerma: «Kulla lapsed, kas teie siis tõesti ei ole leevikest näinud?»

Illustreerinud HELDUR LARETEI

Kuidas JAAN RANNAP valida salapaika

Eks ole, sul on ju mõnikord tahtmine üksi olla?

Üksi olla on kõige parem niisuguses paigas, mida keegi ei tea. Salapaigas. Sa kaod vaikselt oma salapaika ja võid siis südamerahus mõelda mõtteid, teha plaane, olla kurb või tunda rõõmu. Hea on, kui leidub varjuline salapaik. Näiteks kahara puu võras. Kahara puu

võras on tihti üks säärane oks, millel on hea istuda, ja teine, mille vastu selga toetada. Kahara puu võras istujal on alati lootus, et külla tuleb mõni lind, lauluke nokas. Kui aga lindu ei tule, võib end ise linnuks mõelda. Puu otsas on seda hoopis kergem teha kui maapinnal.

Eriti sobilik on puuvõra-salapaik siis, kui sul on kurbi mõtteid mõlgutada. Puu otsas on kurbadel mõtetel liikumis-

Ja ohkas: «Need on need linnalapsed. Ei tunne loodust. Kui ma veel laps olin, siis ühel külmal talvehommikul vaatasin aknast välja. Puud olid üleni härmas ja üks valge kask oli täis leevikesi justkui punaseid taliõunu. No küll nad olid ilusad. See pilt jääb mulle elu lõpuni meelde.»

Vaatasin aknast välja. Üks kask kasvas küll naabrite aias, kuid seal polnud ühtegi punast õuna. Ja kuidas need talvel kase otsa saaksidki?

Väike Urmas oli kõik see aeg üht pilti joonistada pusinud. Korraga hakkas ta ägedasti kustukummiga nühkima, ise läks näost punaseks. «Meie lasteaias on küll leevike.»

«Puuris või?» imestas ema.

«Ei ole puuris.»

Urmas nohises natuke ja seletas siis: «Ta on nii pii-si-kene ja suur tutt peas. Tema õige nimi on hoopis Leevi, aga kasvataja Juta ütleb ikka: «Meie Leevike!»

ruumi. Sa ei saa arugi, kui nad ära lendavad.

Kui kaharat puud ei ole, sobib salapaigaks noorte kuuskede tihnik, liiva-võtuauk künkanõlval või angervaksatihnik võsaveerel. Hea salapaiga koht on ka aias tihedate marjapõõsaste vahel. Eriti mõnus on seal siis, kui marjad küpsed... Kord tundsin ma poissi, kes ehitas endale salapaiga. Ta löikas süle-

täie lepakeppe, surus need ringikujuliselt maasse ja põimis vahed kinni lepapuukokstega. Sellest sai kena taru, värske ja roheline. Paraku ei olnud värskust kauaks. Lehed kuivasid ja pudenesid, taruseinad hakkasid läbi paistma. Salapaigast sai avapaik.

Üks teine poiss tegi targemini. Ta ei võtnud nuga ega kirvest appi. Tema painutas suure kahara pajupõõsa oksad

seinteks ja katuseks. Aga okstevahed põimis kasvavate väärtide ja võrsetega. Sellest tuli elav roheline onnike, mille seinad muutusid pidevalt tihedamaks. Nii viisi kuni sügiseni välja.

Kui talv käes ja lund palju, saab hea salapaiga uuristada aiatagusesse hange. Peab ainult meeles pidama, et hangepessa ei tohi kauaks salatsema jääda. Pakane võib nina ära näpistada.

LEELO TUNGAL
Aknapesu

MILVI PANGA

KUST SEE MUSTUS TULEB, KUST?
TAAS ON KLAAS MEIL SÜSIMUST —
AINUS, MIS SEALT PAISTAB LÄBI,
ON ME LAISKUS JA ME HÄBI...
TULGE PESUTALGUTELE,
TEEME RUUMI VALGUSELE!

MINA PESEN AKNAID VANAPAPIGA!
AGA MINA PESEN MÄRJA LAPIGA!
KLAASI NÜHIN KUIVAKS TÄDIMEHEGA!
MULLE MEELDIB KUIVATADA AJALEHEGA!

OI, KUI ILUS! KLAASILÄIKEST
TOAS ON ÄKKI MITU PÄIKEST!

Illustreerinud JAAN TAMMSAAR

SOEMÜURI JA VANAI SA
KORRAGA LÕI VIST LOOJA.
ÜHTMOODI NEIST MÖLEMAST
LAPSESSE ÕHKUB SOOJA.

SOEMÜÜR KUIVATAB HOOLEGA
KÄPIKUID, SOKKE JA VILTE.
TAAT VÕLUB MÜÜRILE KÄMMALDEST
MÖNUSAID VARJUPILTE.

NURGAS RÖKKAV PILDIKAST
(LEIVAMÕHE MÕÖTU)
OLI KORD TÄIESTI TUNDMATU,
TÄNA MÕHE ON TÕÖTU.

MILVI PANGA

Saapasulane

SAAPASULANE EI TEGELE MUUGA:
PÄEV LÄBI OOTAB LAHTISE SUUGA,
KAS VIRGUB JU VÄRAT AIAATEEL,
KAS SAABUB JU SAABASTE PEREMEES — AMPSTI!

JAANUS TAMM

Kellel mis on

SUVEL ON LILLED JA SÜGISEL LEHED,
TALVEL ON LUMESADU.
MINUTID TUNNIL ON, AASTAL PÄEVAD.
LAPSEL ON KODU.

JÕEL ON KALAD, METSAL LOOMAD,
TAEVAL ON LINNUD JÄLLE.
LAPSEL ON PIIRITULT PÄEVI JA PILKE:
TERVE ILM KUULUB TALLE!

KUULUVAD TALLE SUVED JA KÜLMAD,
PÄEVAD JA LINNUD JA... KUNI
JALG JOOKSEB REIBAS NING SILMIS ON SELGUS.
AGA VIIMAKS ON LAPSEL VAID UNI.

Novembrit on kutsutud õige mitmete nimedega: talve-, külma-, hingede-, koolja-, mardi- ja kadrikuu.

2. novembril peeti rahvakalendri järgi hingedepäeva. Usuti, et surnute hinged sel ööl oma kodu vaatama tulevad. Nende meeleheaks köeti saun ja kaeti laud, kuhu peremees esivanemaid ükshaaval nimepidi kutsus.

10. novembril on mardipäev, 16. sajandil elanud kiriku- ja usutegelase Martin Lutheri sünnipäev. Vanasti koguti mardilaupäeval annetusi kloostritele. Mardisantideks käisid enamasti mehed ja poisid, üks neist pidi kindlasti naiserilettes olema. Mardisandid soovisid pererahvale viljaõnne.

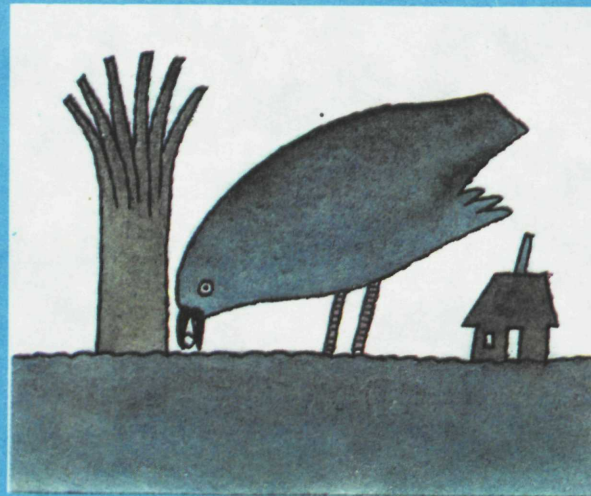
Novembri teisel pühapäeval peetakse mitmetes maades isadepäeva. Siis tehakse isadele kingitusi ja viiakse neile hommikukohv voodisse.

25. november on kadripäev, püha Katariina surmapäev. Katariina oli tark ja ilus neiu, kes pööras ristiusku viiskümmend õpetlast. Selle eest mõisteti ta surma. Kui Katariina pea maha raiuti, voolanud ta kehast vere asemel piim välja. Katariina kuulutati pühakuks, kadripäeva hakati pidama naiste pühaks. Kadrisandid soovisid karjaõnne.

30. novembril peetakse andresepäeva. Sel päeval ennustati talveilma ja tulevikku.

Novembrikuu niiskes hämaras metsas puuoksal istudes mõtleb Kaaren Kaarel vahel kevadisele ja suvisele rikkalikule toidulauale. Kevadel oli mõnus herneid mulla seest nokaga välja õngitseda. Mõned kadedad perenaised olid küll katsunud herneterad kinni katta, aga tuul tuli ikka appi. Ega see hernetera teab mis maiuspala Kaarli jaoks olegi. Päris lõbus oli vaadata, kuidas inimesed oma saaki kaitstes kätega hirmsasti vehivad, aga ikkagi lendu ei tõuse.

Kaarel teab, et hernest tunnevad inimesed juba väga ammustest aegadest. Hernest söödi veel enne, kui seda taime kasvatama õpiti. Hernes on toitnud inimesi aastatuhandeid. 16. sajandil oli hernes Euroopas kõige tavalisem toiduaine. Praegugi tarvitatakse kaunviljadest kõige rohkem just hernest.

Miks papagoi m

Ükskord juhtus Leopard Papagoi majakesest mööda minema. Vaatas üle ukse ja mis ta nägi! Papagoil ainult üks jalg all. Leopard küsima: «Papagoi, Papagoi, kus su teine jalg on!»

Papagoi vastu: «Näe, naabrid läksid jahile, kutsusid mind ka, aga mul kodused tööd kõik tegemata. Tuli siis neile oma jalg kaasa anda. Las peab koos teistega jahti ja toob saagi koju.» Kui Leopard oma elupaika jõudis, kutsus ta kälid ja kaimud kokku. «Aitab logelemisest. Seadke odad-nooled valmis. Kähku jahti pidama! Aga enne raiuge mul üks jalg maha. Selle võtate kaasa. Las peab koos teiega jahti ja toob saagi koju.»

Leopardi sugulased imestasid küll, aga tegid, mis kästud. Oh, mis kisa laisk Leopard nüüd lahti laskis. Ta ulgus nii valjusti, et see naaberkülla kostis. Seal tuli Kilpkonn vaatama, milles asi. Kuulas Leopardi loo ära ja vangutas pead: «Küll sa oled rumal. Kas sa siis ei tea, et kui Papagoil tukastus peale tuleb, peidab ta alati ühe jala tiiva alla. Papagoi tegi sinu kulul lihtsalt nalja.» Leopard läks suure vihaga tähniliseks. No oodaku see Papagoi! Sestsaadik põleb Leopard soovist Papagoi kinni krabada. Papagoil ei jäänud muud üle, kui kolida alatiseks kõrgele puulatva elama.

Ginea muinasjutu järgi jutustanud
JÜRI RANT

aapinnale ei lasku

Illustreerinud ÜLLE MEISTER

teraviljade kõrval on üks vanemaid taimi, mida inimesed ammu tundsid ja kasvasid, viinapuu. Viinamarju kasvatati ja söödi Vahemere-äärsetest maadest Kesk-Aasiani välja. Praegu kasvatatakse viinapuud kõige rohkem Euroopa lõunaosas, eriti palju Itaalias ja Prantsusmaal. Tuntakse 70 liiki viinapuid ja 5 tuhat viinamarjasorti. Viinamarju tarvitatakse väga mitmeti: süüakse värskelt, kuivatatakse rosinaks, pressitakse mahlaks.

Illustreerinud JUSS PIHO

looduses pole kohta, kus poleks mõnd ämbliku-liiki. Erinevaid ämblikuliike teatakse üle kahekümne tuhande. Arvatakse, et neid võib rohkengi olla. Ämblikuvõrk on ämblikule eluliselt vajalik. Võrguniit aitab ämblikel toitu püüda. Kui mingi putukas võrku kinni jääb, imeb ämblik ohvrilt vedeliku välja. Võrguniit aitab ämblikel paljuneda, talvituda ja edasi liikuda. Noored ämblikud viib tuul koos võrguniidiga lendu. Võrgunäärmed paiknevad ämbliku tagakeha alaküljel.

kõige vanemad kirjavahemärgid on punkt, semikoolon ja koolon. Need märgid võeti kasutusele juba vanas Kreekas üle kahe tuhande aasta tagasi. Vahepeal kadusid kirjavahemärgid unustusehõlma. Neid hakati uuesti tarvitama alles 16. sajandil.

Nalja

Koostanud ja kogunud GUIDO ILVES

«Suurepärane, lapsed! Teie lumemees näeb välja justkui päris inimene.»

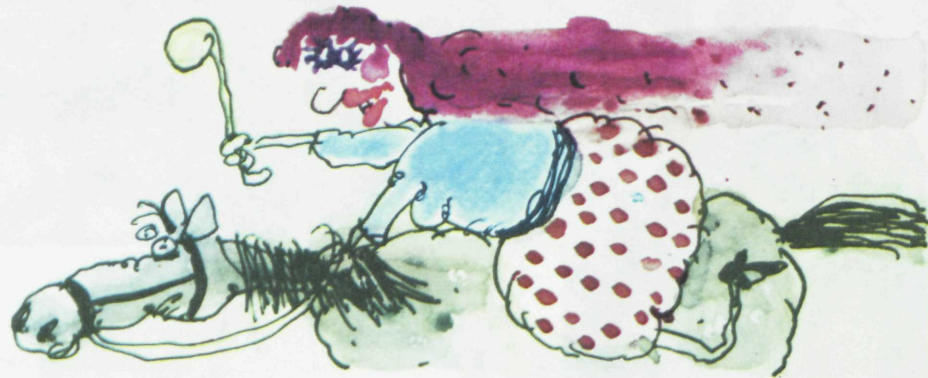
«Pole midagi imestada — Ats on ju seal sees.»

«Oh, ema, kas ma tõesti pean muusikat õppima hakkama!» küsis Jaan ohates.

«Jah, pead küll. Aga vali endale ise pill, mis sulle kõige rohkem meeldib.»

«Tore! Siis olgu see grammofoon.»

Väike poiss näeb kinos, kuidas indiaanlased oma nägusid värvivad, ja küsib isalt, miks nad seda teevad.

«Nad valmistuvad sõjaks,» vastab isa.

Järgmisel hommikul jookseb poiss hirmunult isa juurde: «Isa, isa, ruttu peitu! Meie ema valmistub peegli ees sõjaks.»

Ulakas jänes Kikk - Kõrv

Juba ammu-ammu, aastaid tagasi, elas üks ulakas jänesepoeg. Ükskord läks ta õue ja viskas suure kiviga linnukest. Kivi vigastas väikese linnukese tiiba ja lind ei saanud enam lennata. Linnuema nägi seda ja läks jänesepoja emale kaebama. Ema oli poja peale väga pahane. Kui jänku koju tuli, ütles ema talle: «Mine nurka, paha laps!» Jäneselaps läks nurka ja näitas emale keelt. Jänesema unustas lapsukese ööseks nurka. Jänku sai vihaseks ja läks kodunt ära. Ta hulkus ja hulkus, kuni jäi ühe puu alla magama. Kui ta ärkas, oli ta väga näljane ja otsustas koju tagasi minna.

Ema oli kodus jänku pärast väga mures. Kui ta nägi, et jänku tagasi tuleb, muutus ema jälle rõõmsaks. Jänku sõi oma kõhu täis ega läinud enam hulkuma.

Selline oligi lugu väikesest jänesepojast. Kikk-Kõrv on nüüd palju targem ega tee kellelegi paha.

KARINA TOOME, Kiviõli 1. Keskkooli IVa klassi õpilane

Minu sõbranna

Kusagil päikese taga on planeet nimega Daanus. See planeet on veel avastamata. Ainult mina olen seal käinud, sest seal elab minu hea sõbranna.

Minu sõbranna nimi on Klang. Ta ei ole nagu inimene, on pisut teistsugune. Tema juuksed on lillad ja nahk tõmmu. Klang on Daanuse valitseja tütar. Igal pühapäeval lendab ta minu juurde tugitooliga.

Siis võtan oma sõbrannale kingituseks kaasa jäätist, õhupalle ja lilli. Ja nõnda me siis lendamegi Daanusele.

Daanusel on kõik tohutult kaunis ja puhas. Kõik on seal helesinine ja valge. Igal elanikul on auto asemel valge pilveke, mis ei saasta õhku. Me läheme Klangi lossi. Tema kasvataja valmistab meile maitsva lõuna, mis koosneb kirjust kreemist ja sinistest banaanidest.

Pärast lõunat mängime Klangi armsaima looma, valge merileopardiga. Klang kingib mulle mälestuseks Daanuse lilli ja siis ongi ärasõiduaeg käes.

Nüüd ootan ma järgmist pühapäeva, millal Klang mulle järele lendab.

ANNELI PLOOM, Võru 1. Keskkooli IIIc klassi õpilane

Kadunud asjad

Väike Liisuke ei tea, kus ta sukad, kus ta kleit. Kus ta kingad on, seda ta ka ei tea. «Ära läksid,» ütles vanaema. «Kust sina seda tead?» päris Liisu. Vanaema vastas: «Teen seda juba lapsest saadik.»

EVELIN RUUSE, Viimsi Keskkooli 11c klassi õpilane

Jalamatt ja uksekell

Jalamatt hakkas kiitlema: «Mina olen kõige tähtsam, minu peal pühitakse jalgu.» Uks sai vihaseks ja ütles: «Kui mind ei oleks, siis ei saaks pererahvas kojugi.»

Uksekell hooples: «Kui mind ei oleks, siis ei saaks pererahvas teada, et neile külalised tulevad.» Naabri jalamatt kuulis seda pealt ja ütles: «Mis te vaidlete, kõik olete ühtmoodi tähtsad.»

PILLE HEIDO, Ülenurme Keskkooli IIIa klassi õpilane

Tomati seiklus

Ühes külas elas vanaeit. Vanaeidel oli kasvuhoone. Seal kasvas üksainus tomat ja see oli üleni punane.

Ühel päeval läks vanaeit jälle kasvuhoonesse ja nägi, et tomatit seal enam pole. Vanaeit otsis ja otsis, kuid ei leidnud. Sel ajal oli tomat juba kaugel metsas seiklemas. Vanaeit rääkis müllitsale, et ta tomat on kadunud. Müllits hakkas naerma: «Kulla inimene, kes enam tomatit üles leiab!» Vanaeit pööras ümber ja läks minema.

Tomat aga seikles aina edasi ja edasi. Äkki jäi ta seisma, vaatas ringi ja nägi suurt mühakat asja. See oli karu. Tomat oli nii hirmul, et laskis jalga.

Kui karu seda märkas, hakkas ta tomatile järele jooksma. Tomat jooksis nii kiiresti, et jalad väsisid ära. Äkki hakkas tomat mädanema ja ta mõtles koju tagasi minna.

Kui ta koju jõudis, nägi ta vanaeite. Ka vanaeit nägi tomatit ja võttis selle kätte. Vanaeit mõtles: «Teen temast salati.» Vanaeit sõi salatit ja tomatil oligi lõpp.

MARTIN SALONG, Kuressaare 1. Keskkooli IIIc klassi õpilane

• Nalja

Väike Paul läheb naabrile külla. Tal on peas suur muhk. Naaber küsib: «Millest sul selline muhk!»
«Mind hammustas kärbes.»
«Noh, pidi see alles suur kärbes olema.»
«Ei, vend löi kärbse labidaga maha.»

Tõusnud kõrgele mäkke ja natuke hinge tagasi tõmmanud, ütleb isa väikesele pojale: «Vaata, kui ilus org ja maaliline jõgi on all meie ees.»

«Ja miks meil oli vaja kolm tundi siia üles ronida, kui all on nii ilus.»

Illustreerinud HILLAR METS

Kaks väikest poissi omavahel.
«Kas sa tead, ma kardan väga. Kui isa ostis uue auto, müüs ta vana ära.»
«Noh ja mis siis!»
«Aga nüüd öeldi mulle, et ema kavatses uue poisi osta.»

Luuderohu võib kõige sagedamini näha potitaimena toas. See on ronitaim. Luuderohu väädid vonklevad toaseintel teinekord mitme meetri pikkuselt. Tema lehed on igihaljad, nahkjad, enamasti kolmehõlmalised. Kuid luuderohu võib kohata ka Eestimaa looduses. Selleks tuleb sõita Saare- või Hiiumaale. Vanad saarlased mäletavad, et kunagi oli luuderohu vartest ja lehtedest valmistatud leotist tarvitatud siin ravivannide võtmiseks. Nii peletati luuvalu. Siit pärineb taime nimigi. Meie ajal luuderohu ravimtaimena ega ka mingil muul otstarbel ei koguta. Tema korjamine Eestis on koguni keelatud, sest luuderohi kuulub looduskaitse alla. Tema kasvukohad looduses on hoolikalt arvele võetud.

Saare- ja Hiiumaal ronib luuderohi üles mööda puutüvesid. Mõnikord jõuab taim ronida kuni viie meetri kõrgusele. Luuderohi õitseb sügisel oktoobrikuus. Seda juhtub haru harva, vaid erakordselt soojal sügisel. Luuderohu õied on tillukesed, kollakasrohelist tooni. Vili, mis on hernetera suurune ja musta värvi, peaks küpseks saama kevadeks. Kuid Eestis ei valmi see kunagi. Meie ilmastik on luuderohule liialt karm. Saartel suudab taim seniajani vastu pidada vaid seetõttu, et seal on ilmastik pisut mahedam kui mandril.

Aastatuhandeid tagasi oli luuderohi tavaline taim kõikjal Eestis. Siis olid talved siin pehmed, veel soojemad kui haruldaselt mahe talv möödunud aastal. Aga aastasadade möödudes läksid talvepakased aina valjemaks ning luuderohu kasvualad jäid üha ahtamaks. Luuderohi on mälestus aegadest, mil sinne loodus oli hulga lõunamaisema ilmega kui nüüd.

Kui nägin sedasama luuderohu esmakordselt Kaukaasia looduses kasvamas, ei tundnud ma taime algul

Pildistanud HENDRIK RELVE

ära. Käsivarrejämedused varred küündisid puulatvadesse mitmekümne meetri kõrgusele. Lehed polnud hõlmadega, vaid ümaraservalised. Nimelt võib sama taim kasvada kahte eri moodi lehti. Kaukaasia niiskemais paigus, talle suurepäraselt sobivais kohtades, leidub rohkem hõlmadeta lehti. Niisuguste lehtede juurde tekib ka ohtralt õisi.

Toas on luuderohu üsna hõlbust kasvatada. Taim juurdub kergesti pistoksast ega nõua palju valgust. Hea kasvuhoo saamiseks on talle vaja vaid korralikku kastmist ja mõdukalt soojust. Siis tunneb luuderohi end samamoodi kui praeguses päris kodus — Kaukaasias, Kreekas, Itaalias ja mujal Lõuna-Euroopas.

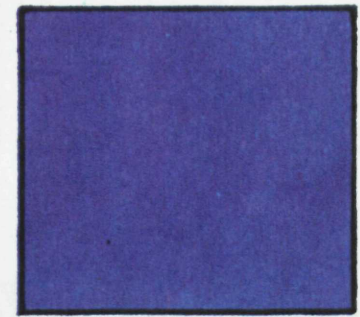
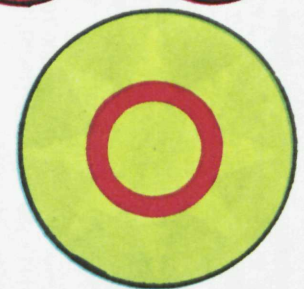
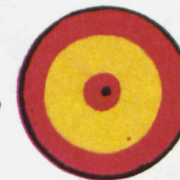
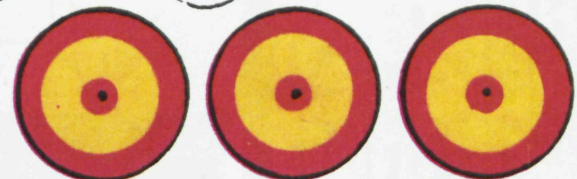
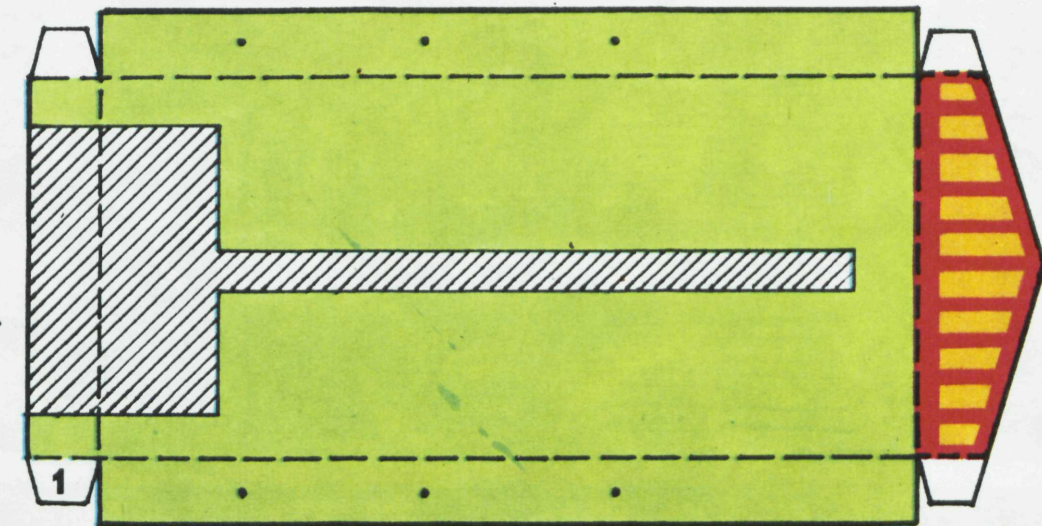
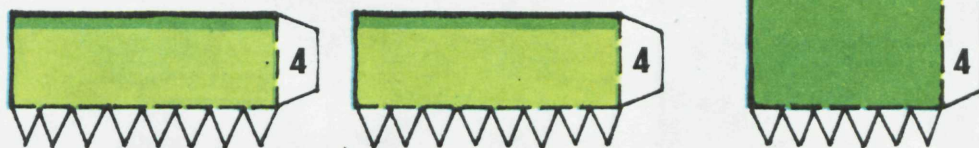
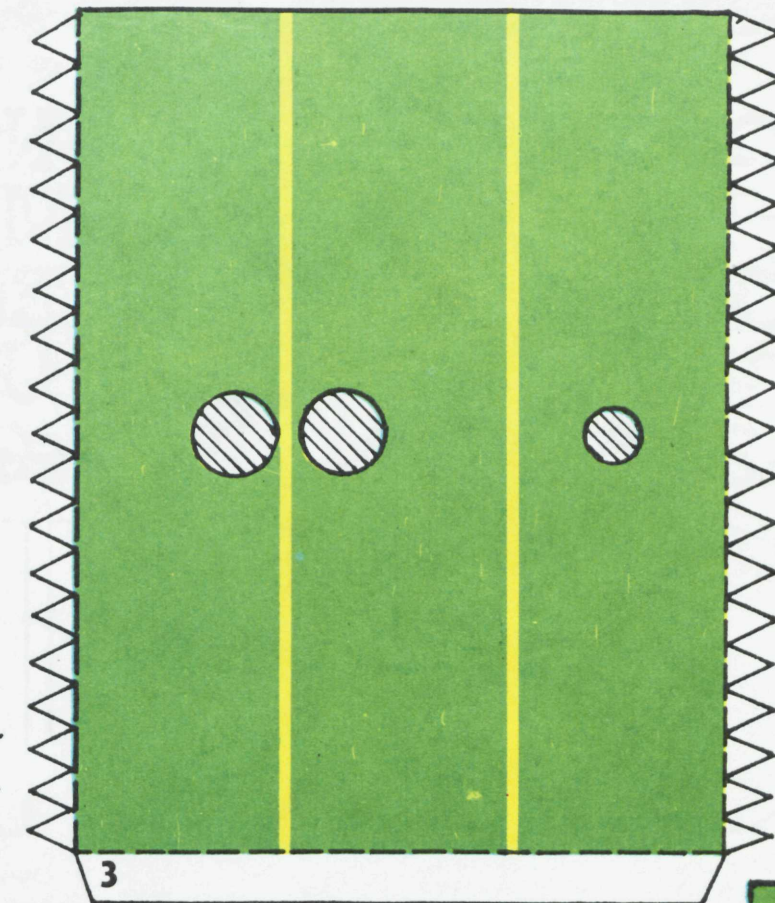
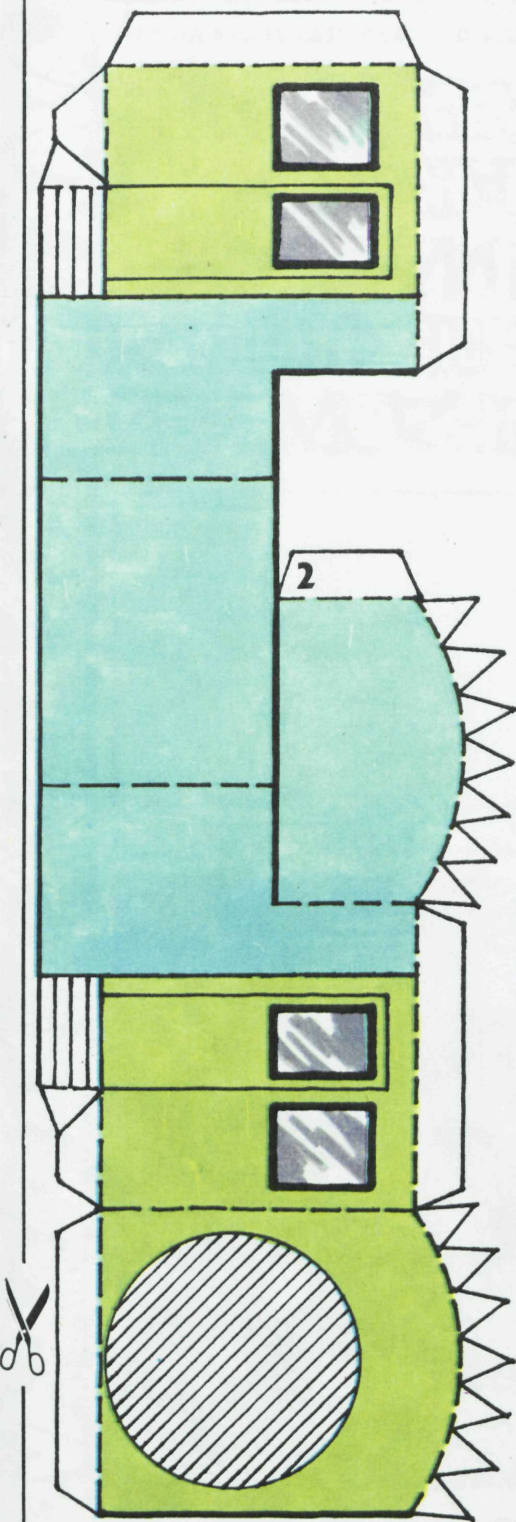
HENDRIK RELVE

LUUDEROHI

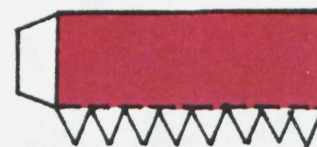
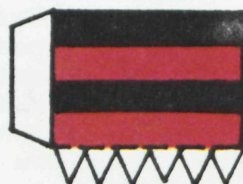
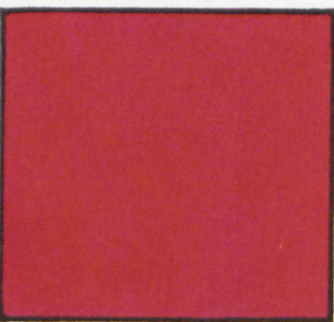
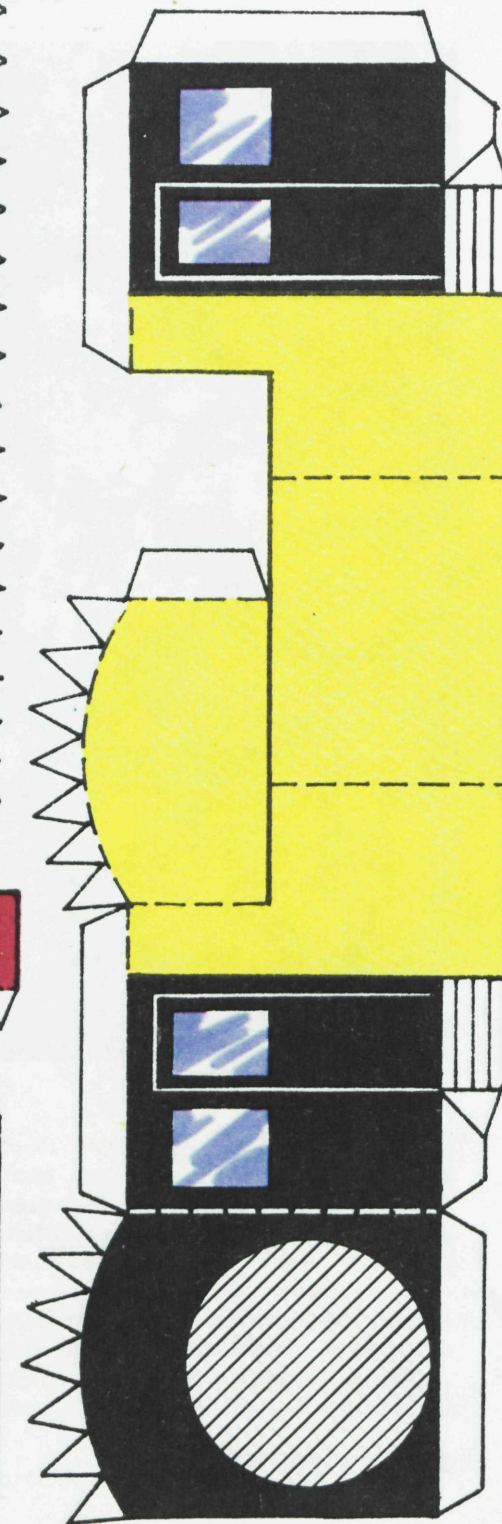
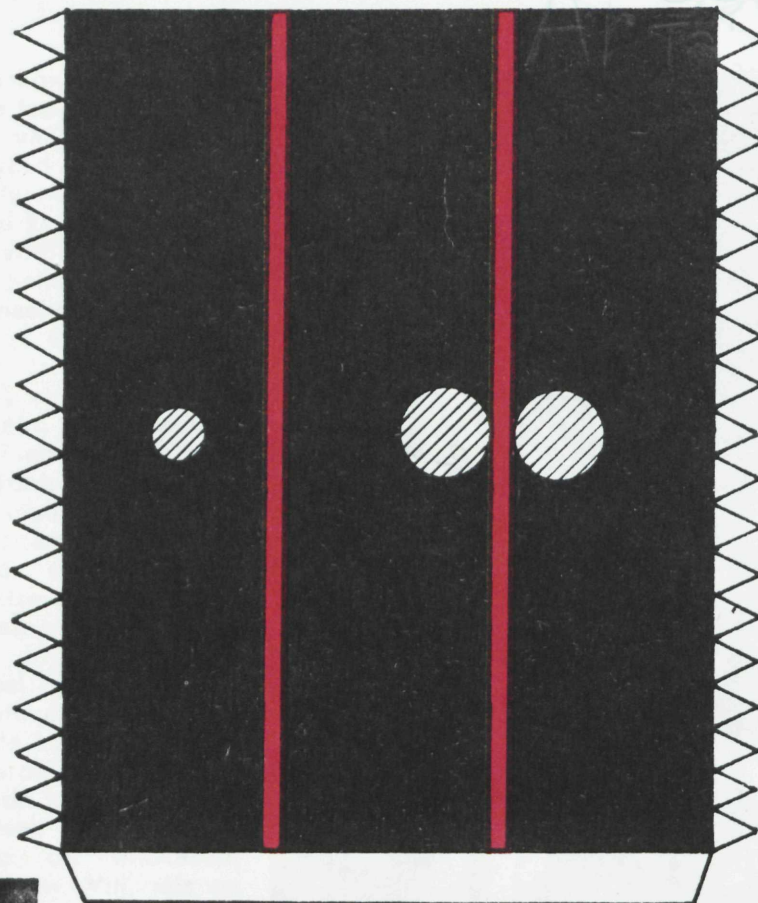
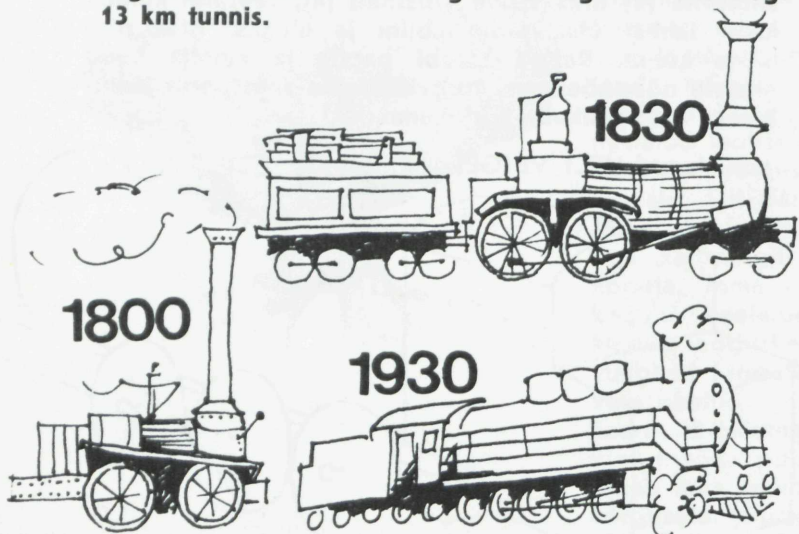
Vedur

Lõika veduri osad välja. Kõigepealt tee valmis alus (1), sellele liimi kabiin (2) koos kütusemahutiga. Katlasilindrile (3) liimi peale korstnad (4), seejärel kinnita katel lahtist otsa pidi kabiini ja alumist otsa pidi aluse külge. Rattad kleebi papile ja kinnita need alusele nõõpnõeltega, torgates neile seestpoolt kinnituseks otsa pisikesse kustukummitüki.

Joonistanud HELI VEIGEL

Kolmsada aastat tagasi hakati ehitama puidust rööbas-
 teid, mida mööda hobustel oli kergem tõlda vedada.
 Vedurid ilmusid alles kakssada aastat tagasi, kui auru-
 masin oli juba leiutatud. Vedurid olid rasked ja see-
 pärast asendati puidust rööpad raudsetega. Raudtee
 oligi sündinud. Sada viiskümmend aastat tagasi avati
 Inglismaal esimene reisirongiliin. Rong liikus kiirusega
 13 km tunnis.

Illustreerinud JUSS PIHO

KUUPILT

AINO PERVIK

MÕNIKORD VAATAB ÕÖSEL AKNAST SISSE KUU. KUU PAISTAB KÜLL VÄIKE NAGU HÖBERAHA, KUID PIHKU VÕTTA KUUD EI SAA. KUU ON VÄGA KAUGEL. PÄRISELT ON KUU TOHUTU SUUR. VÄIKE

PAISTAB TA VAID EEMALT VAADATES. KAISUNUKK ON ÕÖSEL LAPSE JUURES. TA PAISTAB JUST NII SUUR, KUI TA PÄRISELT ON. KAISUNUKKU VÕIB KUUPAISTEL KAISUS HOIDA.